

صفحه ۱۲۲ تا ۱۵۳

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۶/۱۶

مولفه‌های موثر بر شکل‌گیری آشوب‌های خیابانی و تاثیر آن بر قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران (از ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۱)

محسن رستمی^۱، مصطفی غنی زاده^۲، ابودر میارعباسی^۳، علی جهانشاهی^۴

چکیده

رهبران آشوبگران، با بهره‌گیری از شناخت توده‌های مردم، اغلب چنین به آنان القای کنند که «حوادث ناگواری پیش روی آنان است». چنین ادعایی که اغلب به کرات تکرار می‌شود، نوعی احساس ناامنی و ترس در مخاطبان پدید می‌آورد. ترس و ناامنی نیز آنان را دچار تنش و هیجان منفی شدیدی می‌کند. از همین روی، فاجعه‌آمیز جلوه دادن اوضاع اقتصادی و سیاسی جامعه و برشمردن خطرات واهی پیش روی مردم جامعه در آینده، از جمله روش‌هایی است برای ایجاد نارضایتی و ناامنی در مردم و برانگیختن آنان برای دست‌یازیدن به شورش و آشوب استفاده می‌شود؛ اما ضد شورشگر و نیروهای پلیس، می‌توانند با به تصویر کشیدن و پخش زندگی شهروندانی که در آرامش هستند و آینده را روشن و امید بخش می‌دانند و از رفاه و آسایش موجود، احساس خرسندی می‌کنند، به مقابله کارآمد با عملیات روانی نیروهای آشوبگر بپردازند. تحقیق حاضر با هدف احصای شاخص‌های موثر بر شکل‌گیری آشوب‌های خیابانی به دنبال تاثیر آن بر قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران بوده است. که در نهایت ۶ مولفه اقتصادی، فرهنگی، رسانه‌ای، اجتماعی، سیاسی، امنیتی به روش دلفی احصا و رتبه‌بندی گردید. بررسی‌های تحلیلی عوامل داخلی و خارجی تاثیرگذار در اغتشاشات سالهای ذکر شده نشان داد که ترکیب پیچیده امر امنیتی و امر اجتماعی در اغتشاشات دو سال اخیر بوده است. بحث درباره مولفه‌ها نشان از آن دارد که مسائل به صورت پیچیده و به هم‌بافته است و حل هر کدام، می‌تواند آسیمی به دیگری بزند. لذا سیاست‌گذار باید با نگاهی عمیق به هر کدام از عرصه‌ها، سعی در تقویت عقلانیت و کارآمدی خود داشته باشد. به صورت کلی مشخص می‌شود که ضعف جدی جمهوری اسلامی، اولاً در عرصه رسانه باید رفع شود. تقویت مرجعیت رسانه‌ای صداوسیما، افزایش سرمایه اجتماعی رسانه‌های رسمی، مقابله فعالانه با رسانه‌های ضدانقلاب، تغییر نوع مواجهه با شبکه‌های اجتماعی از فیلترینگ به مدیریت افکار عمومی و تبیین فعالانه و... از جمله مواردی است که باید در این زمینه مورد توجه قرار گیرد.

واژگان کلیدی: آشوب، اغتشاش، قدرت، قدرت ملی، امنیت داخلی، جمهوری اسلامی ایران

۱. دانشیار دانشگاه عالی دفاع ملی (نویسنده مسئول) - mmahya1392@gmail.com

۲. پژوهشگر ارشد

۳. دکترای امنیت ملی و پژوهشگر ارشد دانشگاه عالی دفاع ملی

۴. دانشیار دانشگاه عالی دفاع ملی

Effective Parameters in Shaping Street Riots and its Impact on the National Power of the Islamic Republic of Iran (from 1398 till 1401)

*Mohsen Rostami¹, Mostafa Ghani Zadeh², Abouzar Miar Abasi³,
Ali Jahanshahi⁴*

Abstract

By Recognizing people, rioters' leaders induce them to believe that "adverse events are coming up". Such claim which is frequently repeated, instills kind of a sense of insecurity and fear in the audience. Fear and insecurity will expose them to tension and negative excitement. Accordingly, making the economic and political situations appear disastrous and mentioning fake dangers facing people of the society in the future are among methods used to instill discontent and insecurity in people and arousing them to resort to riots and chaos. But anti-riot and police forces can effectively counter the psychological operations of the rioters through displaying the lives of citizens who are at peace with bright and promising future and who are content with the existing welfare and peace.

The present research which intends to extract the effective indexes in the shaping of street riots, considers its impact on the national power of the Islamic Republic of Iran which finally, extracts and ranks 6 economic, cultural, media, social, political and security parameters using the Delphi method. The analytical reviews and the internal and external factors affecting the riots in recent years showed that the complicated combination of the security and social issues appeared in the riots during the recent two years. Discussing the parameters show that the issues are complicated and interwoven and resolving each can damage the other one.

Therefore; the policy maker should have a deep look at each of the fields while trying to improve their rationality and efficiency. In general, the serious weakness of the Islamic Republic in the media domain should be eliminated. Improving the TV and Radio jurisdiction, maximizing the social capital of the official media, countering the anti-revolutionary media actively, changing the kind of confronting the social media from filtering to managing the public opinion and active explanation and are among the issues that should be taken into considerations.

Key words: chaos, riot, power, national power, internal security, Islamic Republic of Iran

1. Associate Professor, Supreme National Defense University (Writer-in-charge),
mmahya1392@gmail.com

2. Senior Researcher

3. Ph.D in National Security and Senior Researcher, Supreme National Defense University

4. Associate Professor, Supreme National Defense University

بیان مسئله:

رخداد‌های پس از افزایش قیمت بنزین در سال ۹۸ تا فوت مهسا امینی در سال ۱۴۰۱ دارای دامنه گسترده خیابانی بود که موجب شد تا کشور در دوره‌ای کوتاه و بلند از ناآرامی و اغتشاش قرار گیرد. هر کدام از این رخدادها ویژگی‌های خاصی دارد که کمتر به آن پرداخته شده است. اتفاقات آبان ۹۸ موجب شد تا زمینه برای ترور سردار شهید حاج قاسم سلیمانی توسط آمریکا مهیا شده و ظرفیت جهانی موضوع برای این جنایتکاران به وجود آید. در سال ۱۴۰۱ نیز زمینه برای تحریم بیشتر و سپس فشار بیشتر به ویژه از طرف دشمن خارجی مهیا شده است.

از آن جهت که قدرت ملی را مجموعه توانمندی و قدرت آحاد یک ملت تعریف نموده‌اند؛ می‌توان اینگونه تصریح نمود که این آشوب‌ها بر قدرت ملی در عرصه‌های مختلف به ویژه عرصه اقتصادی و سیاست بین‌المللی تاثیر گذاشته است. مسئله اساسی در این زمینه نامشخص بودن مولفه‌های موثر بر این آشوب‌ها است. بدون شک نقش دشمن خارجی (دشمنان منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای) در این زمینه پرواضح بوده و هست اما سوال اصلی برای سیاستگذار داخلی نباید علت دشمنی دشمن باشد. چرا که اگر دشمن، دشمنی نکند از وجه تسمیه خود فاصله گرفته؛ به تعبیر دیگر، تلاش برای ضربه زدن از طرف دشمن، ذات دشمنی او با جمهوری اسلامی ایران است لذا انتظار خلاف چنین عملکردی، منطقی نیست. پس باید سوال و مسئله اصلی را در زمینه این آشوب‌ها دقیق نمود.

هدف اصلی تحقیق (حاصل پروژه تحقیقاتی است) احصای مولفه‌های تاثیرگذار بر شکل‌گیری آشوب‌های خیابانی است که بر قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران تاثیر می‌گذارد؛ می‌باشد. به همین منظور مسئله تحقیق آن است که چرا بخشی از جامعه ایرانی به خصومت دشمن پاسخ مثبت داده و در مسیر این ضربه‌زنی قدم برمی‌دارند؟ به بیان دیگر باید دید که چه عوامل زمینه‌ای در جامعه ایرانی وجود داشته تا موجب شود برخی از افراد با حضور در خیابان، اقدام به اغتشاش و آشوب نمایند. دشمن با استفاده از این زمینه توانسته مواد لازم برای ضربه زنی را به وجود آورد.

• **حال سوال اصلی و مهم تحقیق این است:** مولفه‌های موثر بر شکل‌گیری آشوب‌های خیابانی در سال‌های ۹۸ تا ۱۴۰۱ چه مواردی است و میزان اثر آن در قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران به چه میزان است؟

اهمیت

شناخت و فهم مولفه‌ها اثرگذار در آشوب باعث خواهد شد تا سیاستگذار در نظام حکمرانی بتواند

خلاهای موجود در خود که باعث حرکت دشمن شده است را بشناسد و درصدد رفع آنها اقدام نماید. این شناخت موجب خواهد شد تا آسیب‌های منجر به آشوب در کشور در سطح اجتماعی شناخته شود. همچنین فهم شود که باید برای رسیدن به نقطه‌ای که دشمن نتواند از جامعه داخلی برای اهداف خود استفاده کند، طراحی جامع در سطح اجتماعی طراحی نمود.

همچنین فهم این موضوع که پس از رخ دادن آشوب در خیابان، چه رخدادهایی در سطح داخلی و خارجی برای قدرت ملی کشور رخ می‌دهد، موجب خواهد شد تا ظرفیت‌های لازم برای کنترل و مدیریت این آسیب‌ها افزایش بیابد و نظام حکمرانی با چشم باز با هر کدام از این رخدادها برخورد لازم را داشته باشد.

ضرورت

بدون فهم مؤلفه‌ها اثرگذار بر مسئله آشوب در ایران، نمی‌توان فهم نمود که دشمن چگونه از داخل به قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران، ضربه می‌زند. این ناشناختگی موجب می‌شود تا دشمن بتواند در داخل کشور، گروهی از مردم را بسیج کند تا در راستای اهداف او قدم بردارند. تا زمانی که این امر شناخته نشده نباشد، نظام حکمرانی باید منتظر ضربات بعدی باشد. کشف مؤلفه‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی-فرهنگی لازمه هرگونه شناخت عوامل موثر بر ایجاد و شکل‌گیری آشوب‌های خیابانی است.

همچنین ناشناختگی میزان و شکل ضربه به قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران پس از دوره‌های آشوب باعث می‌شود تا نظام حکمرانی از تدبیر دقیق برای کنترل و مدیریت این آسیب‌ها بازماند. بدین معنا که هر بار آشوب باعث خواهد شد تا ضرباتی مشابه دوره‌های قبل و متفاوت با دوره‌های قبل به کشور وارد شود و اگر این شناخت وجود داشته باشد، موارد مشابه قابل پیشگیری است. لذا عدم شناخت باعث ناتوانی در مدیریت مسائل خواهد شد.

نوع و روش تحقیق:

نوع این تحقیق کاربردی است؛ تحقیقات کاربردی، تحقیقاتی است که استفاده عملی خاص برای نتایج حاصل از آن در نظر گرفته می‌شود. کاربردی از بنیادی فراتر رفته است و یک حوزه خاص را در نظر گرفته است. تحقیقات کاربردی خاص است و غالباً جنبه تئوری - تجربی دارد. نتایج آن "مشخص"، "با خواست کارفرما" و "محصول محور" است.

روش تحقیق این پژوهش نیز کتابخانه‌ای و پیمایش از صاحب‌نظران خواهد بود. علت استفاده از

روش کتابخانه ای دستیابی به مولفه‌های موثر بر آشوب خیابانی است که از روش دیگری نمی‌توان به آن جامعیت مورد نظر دست یافت.

روش پیمایش نیز برای دستیابی به رتبه بندی این شاخص‌ها در اثرگذاری بر قدرت ملی است که باید با کمک صاحب نظران رشته‌های مختلف به دست بیاید. لذا استفاده از پیمایش با جامعه محدود نخبگانی تنها راه نیل به این هدف خواهد بود.

پیشینه پژوهش

برابر بررسی‌های بعمل آمده‌ها مقاله و تحقیق و پروژه در این زمینه انجام شده که به دلیل محدودیت شکلی صرفاً به چند مورد اشاره می‌شود که در صورت نیاز مخاطب می‌تواند به اصل پروژه تحقیقاتی مراجعه نماید

عنوان مقاله: عملیات روانی و آشوب‌های شهری	
نویسندگان: الیاسی، محمد حسین	مجله و سال انتشار: ۱۳۸۳ مطالعات راهبردی بسیج
مسئله	آشوب‌ها و اغتشاشات شهری، اغلب در ذیل بحث رفتارهای جمعی اعتراض‌آمیز مورد بحث قرار می‌گیرند. منظور از این گونه رفتارها، اعمال واکنش‌هایی است که از سوی گروهی از شهروندان رخ می‌دهد و نظم و امنیت عمومی را دستخوش اختلال می‌کند. کنش‌های اعتراض‌آمیز یا رفتارهای آشوب‌طلبانه و طغیانگرانه را به انواع مختلفی تقسیم می‌کنند. یکی از ملاک‌های مطرح نظر در تقسیم این گونه کنش‌ها، میزان خشونت‌آمیز بودن آنهاست.
روش	جمع‌آوری داده‌های نظری و کتابخانه‌ای
نتایج	بسیاری از محققان و مؤلفانی که بررسی و تبیین آشوب‌های شهری را وجهه همت خویش قرار داده‌اند، براین باورند که مهمترین عامل مؤثر بر پدیدآیی، استمرار و تشدید این گونه کنش‌ها، عملیات روانی است. منظور آنان از عملیات روانی، مجموعه فنون و اقداماتی است که بر انگیزه‌ها، سلاقی و روحیه مخاطبان تأثیر می‌گذارد و آنان را برای انجام و تشدید کنش‌های آشوبگرانه، تهییج و تحریک می‌کند. فنون و تاکتیک‌هایی که به هنگام آشوب‌های شهری مورد استفاده قرار می‌گیرند، متعدد و متنوع‌اند. اما از آن میان، چند فن و روش، از اهمیت بیشتری برخوردارند. گرچه بهره‌گیری از فنون عملیات روانی برای تهییج گروه‌های ناراضی جهت دست یازیدن به آشوب و بلوا، کاری سهل می‌نماید، اما با بهره‌گیری از ضد تبلیغات و فنون عملیات روانی متقابل، می‌توان از دامنه اثربخشی آن فنون کاست.

عنوان مقاله: بررسی علل آشوب تماشاگران فوتبال پس از شهر آورد بزرگ ایران (از دیدگاه تماشاگران)		
نویسندگان: محمد کاظمی	مجله و سال انتشار: (۱۳۸۶)	پژوهش در علوم ورزشی
مسئله	شناخت عوامل مؤثر بر خشونت‌گرایی تماشاگران فوتبال کشور، با هدف ارائه راهکارهایی برای پیشگیری، نظارت و کنترل این پدیده به تصمیم‌گیرندگان است.	
روش	برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مربوط به متغیرهای این تحقیق، از پرسشنامه استفاده شد. ضریب آلفای کرونباخ برای تعیین پایایی این پرسشنامه توسط محققان ۷۵ درصد برآورد شد. جامعه آماری این تحقیق شامل همه افرادی است که برای دیدن شصت و یکمین مسابقه فوتبال بین تیم‌های استقلال و پرسپولیس به ورزشگاه آزادی آمده بودند. حجم نمونه با استفاده از جدول‌های "لین"، ۳۸۳ نفر در سطح معنی‌داری ۹۵ درصد برآورد شده بود که با توجه به احتمال مخدوش بودن بعضی از پرسشنامه‌ها، تعداد بیشتری توزیع شد و در نهایت تحلیل‌ها با داده‌های حاصل از ۴۰۰ پرسشنامه با استفاده از جدول‌های تقاطعی، آزمون خی‌دو و همبستگی اسپیرمن انجام شد.	
نتایج	نتایج نشان داد که از بین متغیرهای گوناگون اثرگذار بر خشونت تماشاگران، سن، تحصیلات و وضعیت اقتصادی-اجتماعی، رابطه معکوس معنی‌دار و عوامل محیطی رابطه مستقیم معنی‌دار با بروز خشونت دارد؛ در مقابل وضعیت تاهل و شغل تماشاگران رابطه معنی‌داری با بروز خشونت ندارد. بهبود عوامل محیطی ورزشگاه مانند سازوکار تهیه بلیت، سرویس‌های رفت و آمد، امکانات رفاهی و بهداشتی ورزشگاه، نحوه قضاوت داور و عملکرد بازیکنان، مربیان و نیروی انتظامی بر گرایش و بروز رفتار خشونت‌آمیز تماشاگران اثر بازدارنده به سزایی خواهد داشت.	

نقاط افتراق و اشتراک پژوهش‌های سابق

کاوش در پژوهش‌های سابق نشان داد که بسیاری از این پژوهش‌ها به علل و عوامل بروز آشوب و اغتشاش پرداخته‌اند. عواملی مانند شرایط زمینه‌ای از جمله مسائل اقتصادی، پایگاه افراد آشوبگر، سن و جنسیت آنان، عملیات رسانه‌ای دشمن و فریب افکار عمومی و... در این مقالات مورد توجه واقع شده است.

برخی از این پژوهش‌ها پیشنهادهایی در زمینه چگونگی مقابله با این زمینه‌ها و عوامل ارائه کرده و برخی نیز پیشنهادهایی برای چگونگی برخورد با این اغتشاشگران در زمان آشوب ارائه نموده‌اند.

از آن جهت که موضوع این پژوهش شامل مسئله قدرت ملی می‌شود، پیشینه پژوهشی در این زمینه نیز مورد بررسی قرار گرفته که نتیجه‌ی آن توصیف عناصر موثر در قدرت ملی و شکل و نوع سنجش آن بوده است. برخی از این مقالات، عناصر مربوطه را توصیف و سپس نقد کرده و مدل مربوطه خود را توصیف نموده‌اند.

نوآوری این تحقیق آن است که:

۱. این دو مسئله را در تقاطع با هم دیده و اثر یکی (آشوب و اغتشاش) را بر دیگری (قدرت ملی) می‌سنجد
۲. موضوع آشوب را با تاکید بر دو برهه زمانی (۹۸ و ۱۴۰۱) دیده و سعی می‌کند با توجه به شرایط جدید (برخلاف مقالاتی که قبل از این دو برهه نوشته شده‌اند) به موضوع پرداخته و مولفه‌های موثر بر شکل‌گیری این آشوب‌ها را مشخص کند.

چارچوب نظری تحقیق:

پس از بررسی نظریه‌های مطرح در زمینه تحقیق که به تفصیل در پروژه تحقیقاتی به آنها پرداخته شده است؛ محققین به این نتیجه می‌رسند که:

هیچ کدام برای ایران امروز و شرایط خاص اغتشاشات آن مناسب نیستند. در توضیح این موضوع باید اینطور نوشت که ویژگی اغتشاشات در ایران ۱۴۰۱ دارای شرایطی است که قبلاً در هیچ کجا بدین صورت با هم ترکیب نشده‌اند. لذا لازم است تا این موارد ذکر شود و سپس براساس آن یک نظریه کلان فهم گردد. این شرایط شامل مواردی مانند:

- زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی به ویژه در زمینه خاص بودگی نظام اسلامی و مسئله ورود مدرنیته به ایران
- ویژگی‌های خاص ملی با توجه به گستردگی جغرافیایی، چند قومیتی بودن، چند مذهبی بودن و...
- زمینه‌های ژئوپولیتیک ایران و ویژگی‌های خاص آن مانند نفت، گاز، حضور در یک نقطه حساس جغرافیایی، عمق راهبردی و...
- شرایط کشورهای منطقه با توجه به اهمیت منطقه جنوب غرب آسیا و ویژگی‌های خاص تاریخی آن مانند تفاوت‌های قومی، مذهبی و...
- شرایط کنونی جهان به ویژه با تاکید بر افول قدرت آمریکا و توان‌یابی کشورهای شرقی

- وجود گروه‌های متعدد اپوزیسیون در داخل و خارج از ایران با توجه به انقلاب اسلامی
- وجود دولت و گروه‌های معارض که قصد جدی نابودی جمهوری اسلامی و در برخی موارد تمامیت ارضی ایران را دارند
- این موارد نشان از آن دارد که تجمیع چنین شرایطی اساساً در سابق وجود نداشته است تا فردی بتواند برای آن نظریه پردازی کند. لذا ما مجبور خواهیم بود که نظریات مختلف در این حوزه را ترکیب نماییم. نظریه‌های هنجار نواخته، ناکامی-پر خاشگری، محرومیت نسبی می‌تواند بخشی از مسائل در ایران را تبیین کند. اما مشکل اینجاست که هیچ کدام به موضوع دخالت خارجی و مسائل امنیتی در حوزه ایجاد اغتشاشات و آشوب‌ها اشاره نداشته‌اند. علت اصلی آن است که نظریه پردازان عموماً اروپایی و آمریکایی هستند و اساساً با مسئله دخالت کشورهای اروپایی و آمریکایی در اغتشاشات مورد نظر خود و اهمیت مسائل ژئوپولیتیک آشنا نیستند.
- با توجه به این توضیحات باید با استفاده از نظریات مختلفی که مربوط به دشمنی آمریکا و نقش آن در بی‌ثبات‌سازی ایران و خاورمیانه ارائه شده است، سعی نمود تا این خلا پر شود.
- در این زمینه استفاده از مقالاتی که با نگاه مقام معظم رهبری به این موضوع پرداخته و آن را تئوریزه کردند توجه داشت (محیطی اردکانی، ۱۴۰۱) و (عباس تبار، ۱۳۹۹). همچنین استفاده از نظریاتی که مسئله افول آمریکا و تغییر نظم جهانی را تبیین می‌کند لازم خواهد بود (سید محسنی، ۱۴۰۱). همچنین فهم نقش ایران در این افول بسیار مهم و اساسی است (پورقربان، ۱۴۰۱) چراکه نوع واکنش آمریکا را معنایابی می‌کند. نکته مهم درباره تمامی این مقالات پژوهشی، زمان آنها است که اخیراً منتشر شده و با واقعیت کنونی تطابق بیشتری دارد.
- با نگاه به این نظریات مشخص می‌شود که نزاع ایران و آمریکا مربوط به چند موضوع است:
- ذات استکباری ایالات متحده آمریکا و عدم تبعیت ایران از خواسته‌های استکباری آن
- مقاومت ایران و تبدیل شدن آن به سمبل پیشرفت در عین مقاومت
- ضربه به آمریکا در پروژه‌های اصلی و حیاتی این کشور در دو دهه اخیر به ویژه پروژه موسوم به خاورمیانه جدید
- اهمیت ژئوپولیتیک ایران در نظم جدید جهانی به ویژه در تعریف کریدور با چین و امنیت خلیج فارس که هر دو به ضرر آمریکا است
- تناقضات فرهنگی و تمدنی انقلاب اسلامی با لیبرال دموکراسی مورد تأکید ایالات متحده آمریکا

این موارد باعث شده تا زمینه دشمنی آمریکا و ایران ادامه یافته و این کشور به دنبال ساقط سازی جمهوری اسلامی باشد. این قصد در کنار تلاش جدی اسرائیل برای ضربه به ایران در پروژه «قطع کردن سر هشت پا» و همچنین راهبرد سعودی در «کشاندن جنگ به داخل ایران» زمینه لازم برای اغتشاشات منشا گرفته از خارج از کشور را مهیا سازد.

با این توضیحات باید هم از نظریات اجتماعی مربوط به اغتشاشات استفاده نمود و هم از نظریاتی که در حوزه علوم ارتباطات و علوم ژئوپلیتیک فعال هستند استفاده کرد.

ادبیات تحقیق

قدرت ملی: قدرت ملی، به عنوان مفهومی ژئوپلیتیکی، بر ایند توانایی‌ها و مقدرات یک کشور است که بر گرفته از وزن ژئوپلیتیکی آن است. تأمین امنیت ملی و قدرت چانه زنی هر دولت در عرصه بین‌المللی هم ناشی از مؤلفه‌های قدرت ملی و وزن ژئوپلیتیکی آن دولت است. افزایش این مقوله‌ها در گسترش مرزهای ژئوپلیتیکی مؤثرند. به عبارت دقیق‌تر، مجموعه انسان‌هایی که یک ملت را تشکیل داده‌اند که در قالب یک کشور سازمان سیاسی پیدا کرده‌اند از قدرتی بهره‌مندند که از نیروی ترکیب شده آنها حاصل می‌شود و می‌توان آن را قدرت ملی آن ملت یا کشور قلمداد کرد (حافظنیا و دیگران، ۱۳۸۷ به نقل از رستمی، ۱۴۰۱). همچنین موسسه دو بعد را برای قدرت ملی ذکر کرده است که شامل ظرفیت خارجی و داخلی می‌شود؛ در بعد داخلی به پتانسیل یک کشور برای تبدیل منابع جامعه به دانش قابل اجرایی تکیه دارد (رستمی، ۱۴۰۱).

عملیات روانی: عملیات روانی عبارت از تأثیرگذاری بر رفتار مخاطبان هدف خارجی برای پشتیبانی از اهداف ملی آمریکاست. عملیات روانی کاربرد مهمی در عوامل قدرت ملی نظیر اقدامات سیاسی، اطلاعاتی، اقتصادی و عملیات نظامی دارد (وزارت دفاع آمریکا، مترجم علمایی و حیدری، ۱۳۸۸). از نظر دپارتمان جنگ آمریکا (۲۰۰۳) عملیات روانی عبارتست از استفاده از تبلیغات و سایر اصول ارتباطی جهت تأثیرگذاری بر نگرش‌ها، مواضع، نظرات، انگیزه‌ها و رفتارهای گروه‌های دوست، دشمن و بی‌طرف در جهت اهداف گروه یا دولت عامل عملیات روانی است.

اغتشاش: خدشه مغرضانه در امور به نفع خود و فعالیتی است که عمدتاً جمعی نظم و انضباط را به هم ریخته و در روند امور اخلاص ایجاد می‌کنند. به‌طور کلی، اغتشاش عبارتست از اقدام

شدید و عملی دو نفر به بالا به منظور برهم زدن آرامش عمومی به خاطر نیل به مقصود مشترک و اجرای تعهد خاص که در این مورد بطور دسته جمعی اقدام به مخالفت، ممانعت، مقاومت و تمرد می‌نمایند (شیرازی، ۱۳۷۶).

فریب: عبارت است از ارائه وارونه واقعیت برای دستیابی به برخی برتری‌ها. فریب سیاسی از طریق داشتن روابط دیپلماتیک یا بین‌المللی و فریب نظامی از طریق عملکرد نیروهای نظامی حاصل می‌شود. اگر یکی از طرفین موقعیت تهاجمی بیشتری داشته باشد می‌تواند در عملیات فریب نیز موفق‌تر باشد. طرف آغازگر عملیات فریب می‌تواند در ماهیت مقابله نقش تعیین‌کننده‌ای ایفا کند و به این ترتیب میزان کنترل او بر عملیات بیشتر خواهد بود (کریمی‌نیا، ۱۳۸۳).

میتینگ (تظاهرات): عبارت است از گرد هم آمدن افراد به منظور نشان دادن علاقه و یا ابراز تنفر له یا علیه مقام رسمی یا شرایط اقتصادی، اجتماعی و سیاسی کشور که معمولاً توسط سازمان‌ها و یا احزاب سیاسی رهبری می‌شود و دارای مشخصات زیر است:

- دارای محرک ورهبر هستند

- جمعیت با احساسات به رهبر خود پاسخ داده و وی را مورد تشویق قرار می‌دهند
- جمعیت وابسته به گروه‌های سیاسی و سازمان مشخصی است
- معمولاً در خاتمه هر میتینگ قطعنامه‌ای شامل اهداف، خواسته‌ها و نظرات اجتماع‌کنندگان صادر می‌شود.

ازدحام: به جمعیتی گفته می‌شود که افراد آن تحریک شده و بدون اراده و منطق، احترام به قوانین را فراموش کرده و در حقیقت آلت دست محرکین قرار گرفته‌اند. معمولاً در این گونه اجتماعات سخنرانی که برای مردم صحبت می‌کند با سخنان تند و اهانت آمیز خود به مسئولین مملکتی، جمعیت را جهت دست زدن به آشوب و درگیری با مأمورین دولتی آماده می‌کند (بشیریه، ۱۳۷۶).

شورش: عبارت است از ازدحامی که در آن اغتشاشگران ضمن زیر پا گذاشتن قانون، در جهت برهم زدن نظم و آرامش عمومی و نیل به اهداف خود از هر وسیله و آلت قتاله‌ای علیه مأموران انتظامی و مخالفان خود استفاده می‌کنند (بشیریه، ۱۳۷۶).

چارچوب تحلیل این پژوهش

ویژگی خاص ایران از لحاظ ژئوپلیتیک و ایدئولوژیک باعث شده است تا نظام سلطه سعی در

ساقط نمودن آن بنماید. این تلاش خارجی پس از ناتوانی در حمله نظامی در دهه ۲۰۰۰ و سپس شکست نیروهای نیابتی در عراق و سوریه به سمت داخلی شدن رفته است. یک تلاش امنیتی گسترده و دقیق که همراه با پروژه‌های فرهنگی در دو دهه گذشته، کشور را به سمت مشکلات متعدد کشانده است. ایجاد هسته‌های امنیتی و مسلح در داخل کشور و در لبه مرزها برای ناامن کردن کشور یکی از راهبردهای اصلی دشمن در دوره اخیر بوده است.

در کنار این تلاش خارجی، زمینه‌های داخلی جدی نیز باعث شده تا امکان آشوب و اغتشاش مهیا شود. دهه نود با میزان رشد صفر درصد در کنار رشد کشورهای همسایه و همچنین کاهش شدید سرانه ملی باعث شده تا نارضایتی‌هایی در کشور به وجود آید. در ابعاد فرهنگی نیز مسائلی مانند چندگانگی فرهنگی، شکاف نسلی، تغییر در سبک زندگی عمومی، مصرف‌گرایی و... باعث شده تا جامعه از همبستگی لازم برخوردار نباشد و سرمایه اجتماعی به پایین‌ترین میزان برسد. در ابعاد سیاسی نیز مشارکت به حداقل ممکن خود در دو انتخابات اخیر رسیده که نشانه بعدی برای نظام حکمرانی است. ابعاد مختلفی از ناکارآمدی در بخش‌های اقتصادی و توسعه‌ای کشور دیده می‌شود که همگی مویذ زمینه اجتماعی برای اعتراضات و اغتشاشات است.

این عوامل نشان دهنده ترکیب پیچیده امر امنیتی و امر اجتماعی در اغتشاشات دو سال اخیر بوده است. از همین جهت هرگونه تبیین موضوع بدون در نظر گرفتن هر دو جنبه ناقص و نادرست خواهد بود.

در این زمینه باید زمینه‌های اجتماعی را در ترکیب همان راهبرد فرهنگی و امنیتی از خارج دید. برای مثال ایجاد ناامیدی در جوانان کشور هم ریشه در مشکلات اقتصادی کشور دارد و هم متأثر از عملیات رسانه‌ای و فریب دشمن است.

این عوامل موجب اغتشاشات گسترده در کشور در دو برهه مختلف شده است. این اغتشاشات باعث شد تا زمینه لازم برای کاهش قدرت ملی کشور در زمینه‌های مخلف مهیا شود. در عرصه بین‌المللی فشار به ایران آغاز و شرایط برای منزوی سازی ایران برای دشمنان مهیا شد. برای مثال در دوره پس از رخداد‌های سال ۹۸، توافق آبراهام رژیم صهیونیستی با برخی کشورهای عربی در منطقه رخ داد. یا در دوره اغتشاشات ۱۴۰۱ تلاش آذربایجان برای بستن تنگه زنگزور آغاز گردید که با فشار مجدد ایران متوقف شد.

در عرصه داخلی نیز شرایط اقتصادی با فشار بیشتری همراه شد. آمار رسمی نشان از سقوط شدید تولید داخلی در دو ماه مهر و آبان ۱۴۰۱ نسبت به سال گذشته آن دارد. همچنین راهبرد

اعتصاب در بازار برای تحت فشار قرار دادن حاکمیت از خارج آغاز شد که با همراهی برخی بازاریان داخلی همراه شد.

در همین حین برخی رخدادهای خارج از ایران نیز قدرت ملی کشور را تضعیف کرده است. جنگ اوکراین و تضعیف شدید روسیه، تقویت همبستگی بین اعضای ناتو، بالاگرفتن درگیری چین و آمریکا، تضعیف قدرت سخت آمریکا، تقویت همبستگی‌های منطقه‌ای به ویژه بین امارات و برخی کشورهای فرامنطقه‌ای، قرارداد گازی مهم بین قطر و چین، ثبیت طالبان در افغانستان، رای‌آوری مجدد اردوغان و اثرگذاری بر موضوع قفقاز، حضور جدی رژیم صهیونیستی در آسیای مرکزی و... همگی بر قدرت ایران موثر بوده است.

حال این پژوهش باتوجه به این زمینه‌ها، رخدادهای داخلی، اتفاقات خارجی و... تلاش خواهد نمود تا ابعاد مختلف اثرگذاری اغتشاشات را با جزئیات بر قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران توصیف و تبیین نماید.

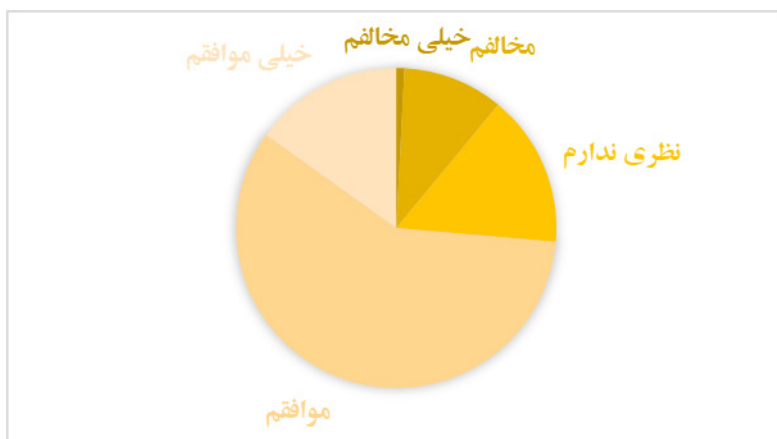
نوع و روش‌شناسی تحقیق:

نوع این تحقیق کاربردی است؛ تحقیقات کاربردی، تحقیقاتی است که استفاده عملی خاص برای نتایج حاصل از آن در نظر گرفته می‌شود. کاربردی از بنیادی فراتر رفته است و یک حوزه خاص را در نظر گرفته است. تحقیقات کاربردی خاص است و غالباً جنبه تئوری - تجربی دارد. نتایج آن "مشخص"، "با خواست کارفرما" و "محصول محور" است. روش تحقیق این پژوهش نیز کتابخانه‌ای و پیمایش از صاحب‌نظران خواهد بود. علت استفاده از روش کتابخانه‌ای دستیابی به مؤلفه‌های موثر بر آشوب خیابانی است که از روش دیگری نمی‌توان به آن جامعیت مورد نظر دست یافت. همچنین از روش دلفی در این پژوهش استفاده شده است. باتوجه به روش دلفی در این پژوهش، از متخصصین کمک گرفته شده است که آشنا با: جامعه‌شناسی، مدیریت کلان، امور نظامی، پژوهشگران اجتماعی و اقتصادی، اساتید حوزه سایر و... باشند. این افراد حداقل چهار سال در حوزه مذکور تجربه کار پژوهشی یا مدیریت داشته‌اند. همچنین عموم این افراد در حوزه مربوط به خود دارای تالیفات و مقالات علمی و پژوهشی بوده‌اند. حجم نمونه براساس نظر محققین پژوهش و باتوجه به اشباع نظری و تکرار نتایج انتخاب شده است. همچنین تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS صورت گرفته است.

یافته‌های تحقیق:

برابر مصاحبه‌های انجام شده از جامعه خبرگانی مولفه‌های زیر احصا و در ادامه در جامعه نخبگانی به پرسش گذاشته شد که نتایج آن به شرح زیر آمده است:

۱. مولفه اقتصادی

Item-Total Statistics				
Cronbach's Alpha if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Scale Variance if Item Deleted	Scale Mean if Item Deleted	
۶۶۰.	۶۵۷.	۹,۵۸۷	۲۲,۴۶۲	افزایش تورم که در دو سال منتهی به ۱۳۹۸ و ۱۴۰۱ به عدد بیش از ۴۰ درصد، در ایجاد اغتشاشات بسیار موثر بود.
۷۸۷.	۱۶۴.	۱۱,۴۸۶	۲۲,۶۵۴	افزایش قیمت بنزین به صورت ناگهانی در سال ۱۳۹۸، علت اصلی اغتشاشات آبان ماه آن سال بود.

۶۵۴.	۷۰۰.	۹,۶۶۷	۲۲,۵۰۰	تداوم تورم بالای ۴۰ درصد در پنج سال زمینه ساز اغتشاشات در این دو دوره بود.
۷۰۳.	۴۸۰.	۱۰,۴۸۴	۲۲,۵۷۷	افزایش میزان بیکاری زمینه ساز اقتصادی برای اغتشاشات در دو بازه ۱۳۹۸ و ۱۴۰۱ بود.
۷۲۹.	۳۷۱.	۱۰,۶۴۷	۲۲,۹۸۱	میزان بالای بیکاران در بین تحصیل کردگان، از عوامل اصلی حضور این قشر در اغتشاشات بود.
۷۰۹.	۴۵۲.	۱۰,۷۶۶	۲۲,۶۹۲	کاهش توان تولید داخلی و اثرگذاری آن بر معاش عمومی زمینه ساز اقتصادی اغتشاشات بود.
۷۰۳.	۴۸۷.	۱۰,۸۴۰	۲۲,۴۴۲	کاهش ارزش پول ملی، یکی از عوامل زمینه‌ای مهم برای ایجاد اغتشاشات بود.

نزدیک به ۷۴ درصد از نظرات ذیل این مولفه، موافق و خیلی موافق بوده است. اغتشاشات ۱۳۹۸ هم با همین موضوع و با بهانه افزایش قیمت بنزین که معمولاً هم‌معنا با افزایش سطح عمومی قیمت‌ها است، آغاز گردید. همین بهانه نشان از آن دارد که مسئله اقتصادی در هسته‌ی مسئله اغتشاشات است. در سال ۱۴۰۱ نیز موضوع اقتصاد و ناتوانی در کنترل تورم توسط دولت، یکی از زمینه‌های بروز نارضایتی عمومی بود که زمینه لازم در افکار عمومی برای ضربه زدن به نظام اسلامی را مهیا می‌ساخت. مسئله اقتصادی خود دارای ابعاد و عناصر متعددی است.

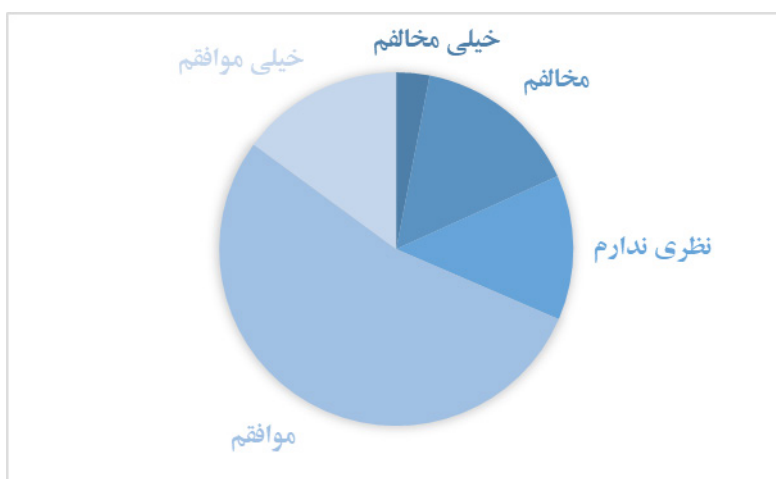
تورم بالای چهل درصد در طول پنج سال مداوم، کاهش مداوم ارزش پول ملی، افزایش بیکاری، کرونا و آثار اقتصادی آن، عدم رشد اقتصادی در دهه نود، فرسودگی ابزارهای تولید، عدم تشکیل سرمایه ثابت در یک دهه گذشته، تحریم‌های اقتصادی و تکانه‌های آن، وجود اقتصاد غیررسمی بزرگ و فربه، اقتصاد دلالی به جای تولیدی، افزایش قیمت مسکن و اجاره، عدم توجه به تولید دانش‌بنیان، ضعف در تامین کالاهای اساسی، وجود فساد اقتصادی و... برخی از عناصر مولفه اقتصادی هستند که موجب نارضایتی عمومی شده‌اند.

معیشت عمومی مردم در پنج سال اخیر با مشکل جدی مواجه شده و همین امر، کارآمدی نظام حکمرانی را در نظر مردم مخدوش ساخته است. موضوعی که با افزایش نارضایتی، به مشروعیت

نظام اسلامی هم ضربه زده و ظرفیت لازم برای کنشگری دشمنان کشور و نظام را به وجود آورده است. به مرور و با حل نشدن مسائل اقتصادی و انباشت نارضایتی، مسئله ناامیدی از اصلاح وضعیت نیز در جامعه افزایش یافته است. این وضعیت، بهترین زمینه را برای دشمنان کشور مهیا ساخته تا به دنبال جایگزین برای جمهوری اسلامی بگردند و آن را در آستانه سقوط معرفی کنند. نباید فراموش کرد که یکی از پر تکرار ترین موارد در اظهارات مقامات آمریکایی نسبت به تحریم جمهوری اسلامی به ویژه در دوره ترامپ، همین تضعیف اقتصاد ایران و به دنبال آن، آشوب عمومی برای براندازی بود. امری که در اظهارات برخی از اپوزیسیون جمهوری اسلامی هم تکرار شده بود. با تکثیر فقر و کاهش عمومی درآمدها، وضعیت زندگی طبقه متوسط روبه منفی گذاشته و ضعیفتر شده است. همین عامل باعث شده تا طبقه ضعیف فربه تر شده و درصد بزرگتری از جامعه را شامل شود. امری که به مرور نتیجه خود را در اغتشاشات نشان داده است. هر چه فقر بیشتر شود، نارضایتی بیشتر می شود و نارضایتی منجر به خشونت علیه ساختارهای سیاسی خواهد شد. همانطور که محمد کاظمی (۱۳۸۶) نشان داده است، تضعیف نقش اقتصادی، اثر بیشتری در بروز خشونت دارد. نیازی پور و سهرابی (۱۳۹۲) نیز نشان دادند که پایگاه اقتصادی، رابطه مستقیمی با اغتشاشگری و آشوبگری دارد.

۲. مولفه فرهنگی

Item-Total Statistics				
Cronbach's Alpha if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Scale Variance if Item Deleted	Scale Mean if Item Deleted	
۷۷۵.	۵۳۹.	۱۷,۵۰۶	۲۱,۳۸۰	بخشی از نسل جوان و نوجوان با ابعاد فرهنگی ایرانی-اسلامی همخوان نبوده و به همین علت با جمهوری اسلامی دارای زاویه فرهنگی هستند که همین امر موجب حرکت آنان به سمت اغتشاش علیه نظام شده است.
۷۹۵.	۴۰۷.	۱۸,۶۳۷	۲۱,۶۶۰	مسئله حجاب به عنوان یکی از نشانه‌های تغییر فرهنگی در جامعه، زمینه ساز انواع برخوردهای اجتماعی با نظام شده و زمینه ساز اغتشاشات بوده است.
۷۴۱.	۶۹۳.	۱۴,۳۶۱	۲۲,۰۸۰	دور شدن جامعه از فرهنگ ایرانی-اسلامی زمینه ساز اغتشاشات در عرصه فرهنگی بود.
۷۵۷.	۶۲۵.	۱۵,۷۴۲	۲۱,۸۲۰	چندگانگی فرهنگی و نبود مرجعیت درست فرهنگی، موجب دور شدن جامعه از فرهنگ ایرانی-اسلامی و در نتیجه زمینه سازی آن برای اغتشاشات شده است.
۷۷۶.	۵۲۴.	۱۶,۷۵۸	۲۱,۷۶۰	نبود تربیت مناسب نسل جدید موجب ایجاد یک تهدید فرهنگی در کشور و اثرگذار در ایجاد اغتشاشات بوده است.

وجود یک فرهنگ مهاجم غربی و هنجارهای مخرب آن، موجب ایجاد خرده فرهنگ‌های غیر اسلامی در جامعه شده که عوامل اصلی اغتشاشات در کشور هستند.	۲۱,۸۴۰	۱۶,۷۰۹	۵۵۴.	۷۷۱.
عناصر هنجاری فرهنگ غربی مانند برهنگی و اختلاط، زمینه ساز برخورد فرهنگی نظام و بخشی از جامعه شده که موجب اغتشاش و درگیری می‌شود.	۲۲,۱۰۰	۱۸,۰۹۲	۳۸۶.	۸۰۰.

نزدیک به ۶۸ درصد از نظرات ذیل این مولفه، موافق و خیلی موافق اثرگذاری آن در زمینه‌سازی برای اغتشاشات بوده است. تغییرات فرهنگی در جامعه ایرانی از موضوعاتی است که توسط محققین بسیاری مورد تایید و تاکید واقع شده است (جانعلی زاده و همکاران، ۱۳۹۰؛ افراشته و فرمانفرمایی، ۱۳۹۶). تغییری که خود را در سبک زندگی و مدرن شدن زندگی افراد در ابعاد فردی و اجتماعی نشان داده است (خواجه نوری، ۱۳۹۲). این تغییرات در برخی موارد همخوان با مبانی و چارچوب‌های فرهنگ کلان اسلامی و انقلابی بوده و در برخی دیگر از موارد، در تضاد و تناقض بوده است. تناقضاتی که به مرور به تنازع اجتماعی و فرهنگی منجر شده و خرده‌فرهنگ‌ها را از هم جدا کرده است. به مرور و با تضعیف امر فرهنگ کلان، ظرفیت‌ها برای معناسازی مشترک، آینده‌نمایی مشترک و تعریف واحدی از توسعه و پیشرفت هم از بین رفته و جامعه به معنای واقعی چندقطبی شده است. پیشران‌هایی مانند مسئله حجاب نیز در این زمینه موثر و فعال بوده و توانسته سرعت شکل‌گیری تنازع را افزایش دهد. برخی افراط‌گرایی‌های بی‌مبنا به نام دین و انقلاب اسلامی که منبعی در این اندیشه‌ها و چارچوب‌ها ندارد نیز در این زمینه موثر بوده و همانند کاتالیزور عمل کرده است. عرصه رسانه که توضیح داده شد نیز توانسته، اهمیت برخی از این مولفه‌ها را به شکل کاریکاتوری بزرگ کند.

همین موضوع را می‌توان در ابعاد تهاجم فرهنگی که جامعه ایرانی را به شدت متأثر نموده هم مشاهده نمود (الهیاری، ۱۴۰۰). جایی که تمدن غربی به دنبال بسط فرهنگی خود است و هر فرهنگ متضادی را تضعیف و تحقیر می‌کند. به تبع، اذنان فکری این چارچوب فرهنگی در داخل ایران نیز، به تضعیف فرهنگ ایرانی-اسلامی می‌پردازند. ناکارآمدی نظام حکمرانی که که خود را

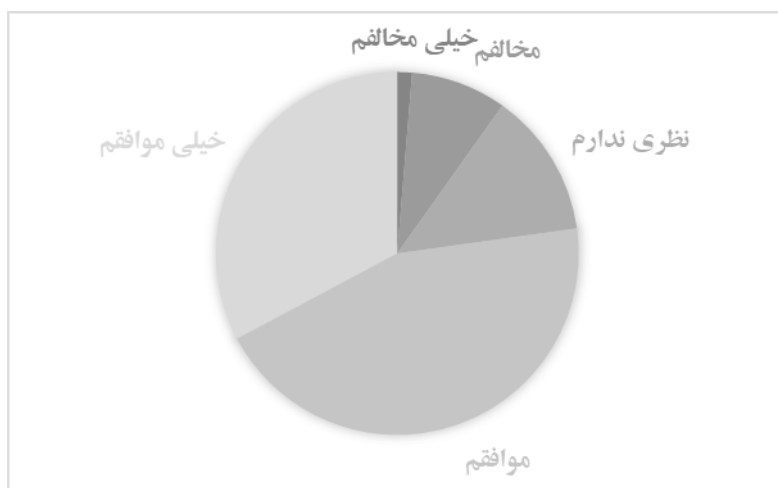
در وضعیت اقتصادی بیشتر از همه جانمایان می‌سازد، سربز بسیار زیادی در عرصه فرهنگی داشته و رقیب نظام اسلامی که فرهنگ غربی است را تقویت می‌کند. البته باید توجه داشت که فرهنگ غربی در دو دهه اخیر با مشکلات بسیاری مواجه بوده و خود در مسیر تضعیف قرار دارد اما با این وجود، چارچوبی از مطلوبیت را در بخشی از افکار عمومی ایرانی، حفظ کرده است.

نتیجه این ترکیب‌ها، مشروعیت‌زدایی فرهنگی از نظام اسلامی به ویژه در عرصه دینی است. جایی که منبع اصلی مشروعیت جمهوری اسلامی و نظام ولایت مطلقه فقیه در آن جای دارد. تلاش فرهنگی برای تضعیف ولایت فقیه، به مرور تبدیل به تلاش برای تضعیف مبانی دینی شده و اساسی‌ترین باورهای اجتماعی ایرانیان نیز آماج حمله قرار می‌گیرد. تغییر سبک زندگی نیز به این وضعیت باوری کمک کرده و ظرفیت لازم برای تغییر نمادها و هنجارهای اجتماعی را مهیا می‌سازد. به مرور و با تغییرات باوری، سبک زندگی، هنجاری و نمادی در بخشی از جامعه ایرانی به ویژه در شهرهای بزرگ و طبقه متوسط شهری در آن، زمینه برای تقابل سازی اینان با جمهوری اسلامی مهیا می‌شود. از آنجا که جمهوری اسلامی موظف است طبق وظیفه شرعی خود، حداقل‌های شرع در سطح جامعه را رعایت کند، لاجرم با بخشی از هنجارها و نمادهای این خرده فرهنگ‌ها مقابله می‌کند. همین تقابل با اضافه شدن متغیرهایی مانند رسانه غیررسمی یا رسانه‌های ضدانقلاب و کنشگری فعالانه اپوزیسیون برای به آشوب کشاندن کشور، زمینه را برای بروز اغتشاش مهیا می‌سازد. تصویر مهیا شده این است که جمهوری اسلامی، اصلی‌ترین سد در مقابل توسعه کشور و آزادی است.

تقابل فرهنگی به مرور تبدیل به جنگی فرهنگی می‌شود که در آن، طرف غربگرا، هر ابزاری برای نابودی جمهوری اسلامی را مشروع فرض می‌کند. گذر از ایرانی‌گرایی و حداقل‌های انسانیت با دعوت غربیان به تحریم یا حمله به ایران خود را نمایان می‌سازد. جنگ فرهنگی همچنین موجب ایجاد خشم گسترده و انباشت شده می‌شود و لج بازی اجتماعی و فرهنگی را افزایش می‌دهد. بروز برخی رفتارهای رادیکال در سطح جامعه که خود کنشگر آن را قبول ندارد ولی برای به واکنش کشاندن طرف‌های مقابل است، یکی از بروزات این مسئله است.

جمهوری اسلامی هم در این میان تلاش می‌کند آرامش فرهنگی را حفظ کند اما از ایجاد همبستگی و گفتگوی عمومی پیرامون باورها و ارزش‌های مشترک ناتوان است. این ضعف به مرور تبدیل به نوعی محافظه کاری شده و شرایط را برای هرگونه تصحیح و اصلاح فرهنگی حتی مبتنی بر عقاید دینی و یا اصول انقلابی، از بین می‌برد. درواقع نظام حکمرانی هم در زایایی فرهنگی و ایجاد معناهای مشترک میان تمامی بخش‌های جامعه با مشکل مواجه بوده است.

۳. مولفه رسانه‌ای

Item-Total Statistics				
Cronbach's Alpha if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Scale Variance if Item Deleted	Scale Mean if Item Deleted	
۸۹۴.	۶۳۶.	۵۱,۴۴۳	۴۴,۱۶۰	رسانه‌های غربی با پشتیبانی مالی و بودجه‌ای بسیار زیاد توانسته‌اند ذهنیت جامعه نسبت به جمهوری اسلامی را مخدوش ساخته و به آن بدبین کرده است که زمینه‌ساز مهم برای ایجاد اغتشاش بوده.
۸۹۰.	۷۳۲.	۵۱,۳۸۸	۴۳,۸۰۰	رسانه‌های دشمن با فضا سازی دروغین، سعی در افزایش غیرواقعی اغتشاشگران و بازنمایی اعتراض همگانی برای تقویت اغتشاشات داشته‌اند.

۸۸۷.	۷۹۰.	۵۱,۱۶۹	۴۳,۸۸۰	رسانه‌های دشمن با استفاده از ابزارهای خود، سعی در ایجاد قهرمانان دروغین از اغتشاشگران داشته‌اند تا اغتشاشات را تقویت نمایند
۸۸۸.	۷۸۳.	۵۱,۴۹۲	۴۳,۷۶۰	رسانه‌های معاند با ضرب دادن به اخبار منفی، ناامیدی را در جامعه گسترش داده و زمینه ساز اغتشاشات شده‌اند.
۸۸۷.	۷۸۱.	۵۰,۵۴۱	۴۳,۹۰۰	رسانه‌های ضدانقلاب با دروغ سازی سعی در فاصله انداختن بین نظام اسلامی و مردم را دارند تا زمینه ای برای اغتشاشات ایجاد نمایند.
۹۱۲.	۱۶۶.	۵۸,۷۳۸	۴۳,۵۸۰	رسانه‌های داخلی و ساختارهای اطلاع رسانی از ایجاد روایت اول در ذهن مخاطبین برای کنترل اغتشاشات ناتوان بودند.
۹۱۹.	۵۵۰.	۵۹,۸۷۰	۴۳,۷۴۰	صداوسیما ناتوان از روشنگری مورد انتظار برای مهار اغتشاشات بوده است.
۸۹۴.	۶۲۸.	۵۰,۸۷۴	۴۴,۰۶۰	اغتشاشگران با استفاده از شبکه‌های اجتماعی خارجی با هم در ارتباط بوده و یکدیگر را پیدا می‌کردند.
۸۸۴.	۸۲۰.	۴۹,۰۷۸	۴۴,۰۶۰	شبکه‌های اجتماعی با استفاده از الگوریتم‌های خود عموماً به کمک اغتشاشگران آمده‌اند.
۸۸۹.	۷۳۵.	۴۸,۲۷۰	۴۴,۳۴۰	شبکه‌های اجتماعی غیرمجاز یکی از ابزارهای مهم برای ایجاد اغتشاش از طریق اطلاع رسانی در لحظه بوده‌اند.

۹۰۰.	۵۳۰.	۵۲,۲۹۸	۴۴,۲۲۰	نظام حکمرانی از کنترل و برخورد صحیح با شبکه‌های اجتماعی ناتوان بوده و عملاً آن را به دست دشمن و اغتشاشگران سپرده است.
۸۸۱.	۸۵۶.	۴۷,۶۴۹	۴۴,۰۶۰	شبکه‌های اجتماعی در ایجاد موج‌های اجتماعی علیه نظام و تبدیل دروغ به بهانه ای برای اغتشاش بسیار موثر بوده اند.

نزدیک به ۷۸ درصد از نظرات ذیل این مولفه، موافق و خیلی موافق بوده است که بالاترین میزان اثرگذاری از نظر مشارکت‌کنندگان را نشان می‌دهد. همانطور که امیری و نفاوی (۱۳۹۵) توضیح داده‌اند، عملیات روانی یکی از پایه‌های اصلی و اساسی برای ایجاد آشوب و اغتشاش است. این امر در جامعه ایران که با مشکل رسانه و رساندن خبر درست به عامه مردم مواجه است، بیشتر و عمیق‌تر خود را نمایان ساخته است.

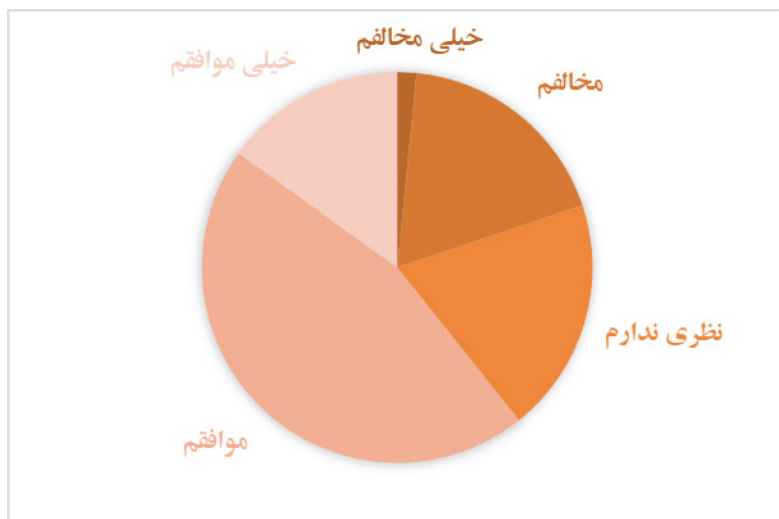
در این زمینه، ضعف رسانه ملی و رسانه‌های رسمی داخلی در ایجاد روایت اول و سپس تبیین موضوعات هم بسیار موثر بوده است. از دست رفتن مرجعیت رسانه‌ای رسانه ملی و تضعیف هرگونه توضیح و تبیین ماجرا که از ریشه فرسایش اجتماعی برخاسته، باعث شده تا رسانه‌های دشمن بتوانند اذهان و افکار عمومی را به دست گرفته و روایت‌های دروغین خود را بسازند. موضوعی که باید با استفاده از راهبردهای رسانه‌ای مانند آنچه ساعی و همکاران (۱۳۹۹) توضیح داده‌اند رفع شود.

شبکه‌های اجتماعی مجازی نیز در این موضوع اهمیتی دوچندان دارد. راهبرد فیلترینگ برای این شبکه‌ها در وضعیت کنونی بی‌نتیجه بوده و نتوانسته جلوی موج جدی اثرگذاری آن را بگیرد. این موضوع را تینگ (۲۰۲۰) در هنگ کنگ نیز توضیح داده است. استفاده از شبکه‌های اجتماعی به عنوان ابزاری برای دسته شدن و ایجاد اغتشاشات و نظم دهی و اطلاع رسانی، یکی از موارد مهم و اثرگذار برای اغتشاش آفرینی بوده است. همچنین ذهنیت سازی در این شبکه‌ها نسبت به موارد کذبى مانند ظالم بودن جمهوری اسلامی یا قاتل بودن عوامل آن، از موارد مهم در زمینه سازی برای نامشروع نمایی نظام اسلامی بوده است.

از طرف دیگر همانطور که بیات و شاهسنایی (۱۴۰۰) توضیح داده‌اند، تکنیک‌های مختلفی در عرصه رسانه به کار بسته می‌شود تا اغتشاشات بزرگ‌نمایی شود و از حالت واقعی خود خارج گردد. به ویژه آنکه میزان همراهی مردم با این موارد حداقلی است اما سعی رسانه‌های ضدانقلاب این است که آن را حداکثری و با حضور قاطبه مردم بازنمایی کنند. لذا باید توجه داشت که امر رسانه هم در شکل‌گیری اغتشاشات موثر است و هم توان تقویت و تداوم آن را دارد. یکی از علل، طولانی شدن اغتشاشات سال ۱۴۰۱، همین موضوع و حضور در لحظه‌ای رسانه برای پوشش کوچکترین تجمعات بود. موضوعی که به تعبیر محمدی (۱۴۰۲) برای اولین بار با این کیفیت صورت می‌گرفت. ایجاد این تصویر جدی در شبکه‌های اجتماعی که یک انقلاب علیه جمهوری اسلامی در حال رخ دادن است، بخش اعظمی از این تلاش جمعی رسانه‌ای بود.

۴. مؤلفه اجتماعی

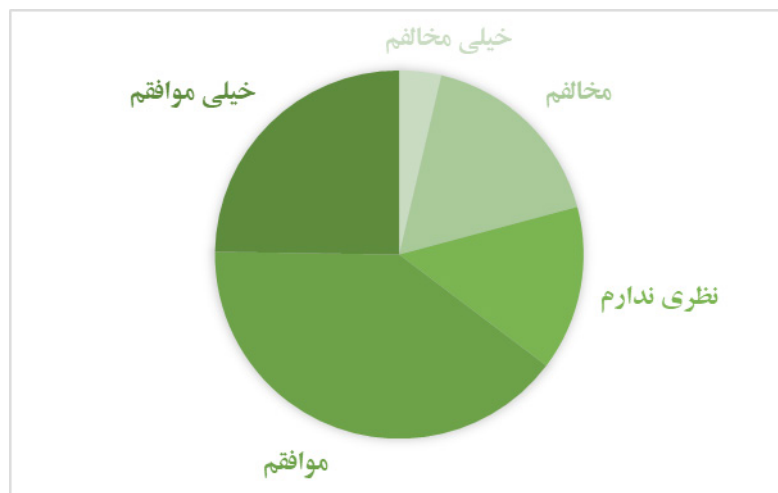
Item-Total Statistics				
Cronbach's Alpha if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Scale Variance if Item Deleted	Scale Mean if Item Deleted	
۶۵۴.	۱۷۹.	۳,۳۳۰	۶,۵۹۲	مسائل اجتماعی در حوزه خانواده مانند طلاق، گروهی از جوانان سرخورده را ایجاد کرده که به راحتی در اغتشاشات حضور می‌یابند.
۴۰۰.	۳۶۴.	۲,۳۹۸	۶,۶۵۳	شکاف‌های اجتماعی در عرصه قومیت یکی از بسترهای اصلی اغتشاش آفرینی در کشور بودند.
۱۰۲.	۵۲۱.	۲,۰۱۴	۶,۸۳۷	شکاف‌های اجتماعی در عرصه مذهب یکی از بسترهای اصلی اغتشاش آفرینی در کشور بودند.

با اینکه این مولفه در میان دیگر مولفه‌ها، کمترین میزان موافقت را داشته است، بازهم نزدیک به ۶۱ درصد از متخصصین، معتقد بوده‌اند که اثر جدی در اغتشاش آفرینی دارد. مولفه اجتماعی، زیرین‌ترین لایه‌ی اثرگذار در اغتشاشات است و به مثابه ظرف آن عمل می‌کند. درواقع جامعه ضعیف شده در سطح تعاملات، احتمال بیشتری برای ایجاد اغتشاش دارد (رحیمی و صفوی، ۱۳۹۹).

افزایش آسیب‌های اجتماعی به مرور موجب می‌شود تا زمینه برای بروز انواع مسائل اجتماعی افزایش یافته و واقعیت جامعه کلان را متاثر سازد. برای مثال گزارش‌های امنیتی نشان داده که دشمن از ارازل و اوباش برای تقویت صف اغتشاش‌گران استفاده کرده است. یعنی مواردی که در نزاع‌های دسته‌جمعی نمایان می‌شود، سپس در اغتشاشات خود را بازتولید می‌کند.

۵. مولفه سیاسی

Item-Total Statistics				
Cronbach's Alpha if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Scale Variance if Item Deleted	Scale Mean if Item Deleted	
۷۰۳.	۶۴۸.	۲۲,۰۹۸	۲۴,۱۶۳	نظام حکمرانی کشور نتوانسته به نیازهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مردم به درستی پاسخ دهد و همین ناکارآمدی زمینه ساز بروز اغتشاشات بوده است.
۶۷۳.	۷۴۷.	۱۹,۵۴۷	۲۴,۴۹۰	ناتوانی نظام حکمرانی از اصلاح درونی خود موجب حرکت بخشی از جامعه برای اصلاح از بیرون شده که نتیجه آن اغتشاش علیه نظام است.

۷۰۳.	۶۴۳.	۲۲,۰۰۰	۲۴,۲۸۶	افزایش مداوم ناکارآمدی نظام حکمرانی باعث ناامیدی مردم نسبت به آن و آینده مطلوب شده و همین امر موجب امیدواری نسبت به آینده‌ی بدون نظام اسلامی در این بخش از جامعه شده است.
۷۰۱.	۶۱۲.	۲۰,۴۱۳	۲۴,۵۹۲	بخشی از مردم، نماینده‌ای در ساختارهای سیاسی کشور نداشته و همین امر باعث رجوع آنان به مخالفین خارج نشین و طرفدار اغتشاش شده.
۷۱۱.	۶۲۳.	۲۲,۷۶۷	۲۴,۰۶۱	ناامیدی از شنیده شدن صدای اعتراضی توسط بخشی از جامعه موجب سوق داده شدن آنان به سمت اغتشاشات شده است.
۶۹۵.	۶۴۳.	۲۰,۴۸۵	۲۵,۱۲۲	عدم رقابت طیف‌های سیاسی در دو انتخابات اخیر موجب زمینه سازی برای اغتشاشات شد.
۶۶۶.	۷۶۵.	۱۹,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	محدود شدن آزادی‌های سیاسی یکی از عوامل بروز اغتشاشات در کشور شده است.
۸۹۴.	۵۷۶.-	۳۵,۳۳۳	۲۵,۷۱۴	آزادی‌های بیش از حد در جامعه در امورات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی زمینه ساز اغتشاشات بوده است.

نزدیک به ۶۵ درصد از متخصصین مشارکت‌کننده در این پژوهش، اثر این مولفه را در اغتشاشات تایید کرده‌اند. نبود نمایندگی سیاسی، آزادی‌های سیاسی و اجتماعی و ناکارآمدی نظام حکمرانی، شاخص‌های این مولفه را تشکیل می‌داده‌اند.

نظام سیاسی جمهوری اسلامی که ساختاری مبتنی بر قانون اساسی دارد، اساس خود را بر مشروعیت الهی و رای و حضور مردم قرار داده است. این منابع دینی و اندیشه‌ای، به عنوان اندیشه سیاسی جمهوری اسلامی، مقوم نظام سیاسی کشور است. اما یک پله پایین‌تر از نظام سیاسی، نظام حکمرانی قرار دارد که شامل ساختارهای ذیل ولایت فقیه و آنچه با پروکراسی شناخته می‌شود، خواهد بود. نظام حکمرانی می‌تواند صفت کارآمد یا ناکارآمد را داشته باشد. کارآمدی به

نتیجه‌بخشی یک ساختار یا نهاد برمی‌گردد که توانایی رفع نیازها و رشد را خواهد داشت.

طبق بیانات رهبر معظم انقلاب و برخی شخصیت‌های نظام حکمرانی مانند رئیس مجلس، بخشی از ساختارهای کشور در اجرای وظایف خود ناتوان بوده‌اند و همین امر باعث شده تا وظایف‌شان را به درستی اجرا نکنند. نتیجه این عملکردهای ضعیف، انباشت مسائل و بحران‌های اجتماعی در ابعاد مختلف حیات اجتماعی ایرانیان بوده است. با تداوم این انباشت، امکان رشد به کلی از بین رفته و ساختار حکمرانی صرفاً به دنبال حل مسائل روزمره است که هر کدام می‌تواند تبدیل به یک بحران گسترده شود. از همین جهت، فرسایش نظام حکمرانی و امکان اصلاح از درون نیز تضعیف شده و توانمندی حکمرانی به شدت نامرغوب می‌شود.

این شرایط، سرریز خود را در عرصه فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی نشان داده و به مرور، ناکارآمدی نظام حکمرانی، خود را در ناکارآمدی تمامی نهادهای اجتماعی نشان می‌دهد. برای مثال نهاد آموزش، از تربیت فعالانه‌ی نیروهای مومن، انقلابی، کارآمد و متخصص ناتوان خواهد بود. به همین شکل، نهادهای اقتصادی از جذب نیروهای کارآزموده ناتوان شده و اقتصاد تولیدی تضعیف می‌شود. نتیجه نهایی هم تضعیف ساختار درونی نظام حکمرانی با عدم شایسته‌سالاری و نبود مدیران توانمند با حداقل‌های لازم خواهد بود.

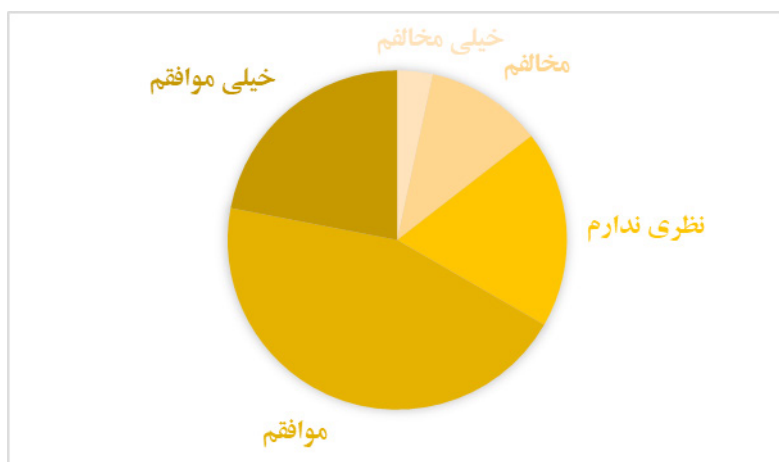
به مرور، نظام حکمرانی مجبور خواهد بود تا برخی محدودیت‌های اجتماعی را در جامعه ایجاد نماید تا بتواند هم ضعف خود را پوشش دهد و هم از سواستفاده دشمنان جلوگیری کند. همین امر باعث می‌شود تا هم میزان نقد درونی کاهش یابد و هم نارضایتی به مرور افزایش یابد. امری که باعث بیگانگی سیاسی بیشتر بخشی از جامعه از نظام سیاسی خواهد شد.

بهترین راهبرد در مقابل بیگانگی سیاسی، شنیدن صدای معترضان در چارچوب قانون است. قانون اساسی نیز این امکان را در چارچوب انتخابات به تمامی طرف‌ها داده تا هرگونه اصلاحی، از مسیر جمهوری اسلامی بگذرد. این امر در سال‌های اخیر با مشکل مواجه بوده و بخشی از مردم احساس می‌کنند که امکان رساندن سخن خود به حاکمیت در چارچوب انتخابات را ندارند. موضوعی که با کاهش مشارکت در انتخابات ۱۳۹۸ و ۱۴۰۰ نمایان شد و احتمالاً در ۱۴۰۲ تداوم می‌یابد.

نبود نمایندگی سیاسی از طرف این بخش از جامعه باعث می‌شود تا آنها تنها راه اصلاح را از مسیری غیر از جمهوری اسلامی ببینند. همین امر، زمینه‌های لازم برای اغتشاش آفرینی به ویژه از بعد سیاسی را مهیا کرده و ظرفیت لازم برای نقش آفرینی اپوزیسیون خارج نشین را ایجاد

می‌کند. افرادی که خود را به عنوان نماینده مردم ایران جا زده و حتی در برخی جلسات رسمی در اروپا و آمریکا شرکت می‌نمایند.

۶. مولفه بین‌الملل و امنیتی

Item-Total Statistics				
Cronbach's Alpha if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Scale Variance if Item Deleted	Scale Mean if Item Deleted	
۸۹۷.	۹۲۵.	۳۲,۸۹۸	۲۶,۱۴۰	سرویس‌های جاسوسی و امنیتی دشمن از اصلی‌ترین عناصر ایجاد اغتشاش در کشور بوده‌اند.
۹۰۲.	۸۶۴.	۳۳,۵۹۰	۲۶,۰۴۰	عوامل متصل به سرویس‌های جاسوسی دشمن با استفاده از عناصر داخلی، سعی در ایجاد اغتشاش در کشور داشتند.

۹۱۰.	۷۶۳.	۳۴,۴۵۹	۲۶,۱۰۰	جریان اصلی اغتشاش در کشور به وسیله عناصر متصل به خارج از کشور ایجاد و تقویت شده است.
۸۹۸.	۹۰۷.	۳۲,۶۷۰	۲۶,۰۶۰	دستگاه‌های امنیتی و جاسوسی غرب با برنامه ریزی رسانه‌ای، اقتصادی و سیاسی زمینه ساز اصلی در ایجاد اغتشاشات بوده اند.
۹۰۴.	۸۳۵.	۳۱,۶۴۴	۲۶,۲۲۰	دشمنان خارجی پس از مشاهده قدرت یافتن جمهوری اسلامی، سعی دارد با اغتشاش در این روند رو به صعود اختلال ایجاد کنند.
۹۱۵.	۷۰۹.	۳۴,۰۷۴	۲۶,۲۶۰	اغتشاش آفرینی برای ناامن سازی ایران به منظور جلوگیری از سرمایه گذاری خارجی و ارتباط و تعامل ایران با کشورهای دیگر است که به وسیله برخی دشمنان صورت گرفته است.
۹۰۸.	۷۹۴.	۳۳,۹۹۳	۲۶,۰۸۰	برخی از گروه‌های مسلح و ضدانقلاب از پایه‌های اصلی اغتشاشات کشور بوده اند.
۹۵۰.	۰۸۲.	۴۳,۲۱۰	۲۶,۱۲۰	برخی از گروه‌های اغتشاشگر، بدون اتصال سازمانی به خارج از کشور در ایام اغتشاشات ۱۴۰۱ به وجود آمدند که در این عرصه فعال بوده و آشوب تولید کردند.

بیش از ۶۶ درصد از مشارکت‌کنندگان موافق و خیلی موافق بوده‌اند که این مؤلفه در اغتشاش آفرینی، اثر جدی دارد. گزارشات متعدد دستگاه‌های امنیتی در این زمینه نشان می‌دهد که در هر دو وقایع سال ۱۳۹۸ و ۱۴۰۱، نقش دستگاه‌های امنیتی خارجی اساسی و شکل‌دهنده بوده است. تطورات این جریان مداخله نیز نشان از آن دارد که طرف غربی-عربی-عبری، به مرور زمان توانسته شبکه خود را در داخل کشور تقویت کرده و آموزش‌های متنوعی را به گروه‌های مختلف داخلی انتقال دهد. انتقال گسترده سلاح به داخل کشور و ایجاد حلقات ضدامنیتی برای کشته‌سازی نیز از مواردی که بود که توسط این دستگاه‌ها فعال شده است.

تحلیل رهبر معظم انقلاب در اولین دیدار پس از فوت خانم امینی در تاریخ ۱۱ مهرماه ۱۴۰۱ این بود که: «این اغتشاش برنامه‌ریزی شده بود. اگر قضیه‌ی این دختر جوان هم نبود، یک بهانه‌ی دیگری

درست میکردند برای اینکه امسال در اوّل مهر به دلیلی که عرض خواهم کرد، در کشور ناامنی درست کنند، اغتشاش درست کنند. چه کسی این را برنامه‌ریزی کرده؟ بنده بصراحت میگویم این برنامه‌ریزی کار آمریکا، کار رژیم غاصب و جعلی صهیونیستی و دنباله‌روهای آنها است؛ نشسته‌اند برنامه‌ریزی کرده‌اند. علت این کار دشمنان نظام اسلامی از نظر مقام معظم رهبری نیز در همین سخنرانی مورد اشاره واقع شده است: «انگیزه‌ی آنها این است که احساس میکنند کشور در حال پیشرفت به سمت قدرت همه‌جانبه است و این را نمیتوانند تحمل کنند؛ این را احساس میکنند، می‌بینند. می‌بینند که بحمدالله بعضی از گره‌های قدیمی در حال گشوده شدن است.» یعنی از نظر ایشان، به علت آنکه ایران در حال قوی شدن است، مورد آماج فشارهای جهانی قرار گرفته و زیر فشار دشمنان می‌رود. ایشان ادامه می‌دهند: «آنها فقط با جمهوری اسلامی مخالف نیستند، با ایران مخالفند؛ آمریکا با ایران قوی مخالف است، با ایران مستقل مخالف است. همه‌ی بحث آنها، همه‌ی دعوای آنها سر جمهوری اسلامی نیست؛ البته با جمهوری اسلامی بشدت و عمیقاً دشمنند، در این شکی نیست، اما بدون جمهوری اسلامی هم با ایرانی که قوی باشد مخالفند، با ایرانی که مستقل باشد مخالفند.» لذا مسئله ایران قوی در عرصه بین‌المللی اساس مشکل دشمنان برای اغتشاش آفرینی در کشور بوده است.

این اقدامات خبیثانه نیز عموماً توسط اذنان و پیمانکاری برخی گروه‌های شناخته شده، صورت می‌گیرد. منافقین به عنوان اصلی‌ترین ابزار جنگ‌افروزی و اغتشاش آفرینی، با استفاده از برخی ارازل و اوباش، زمینه لازم برای کشتن ماموران حافظ امنیت و کشته سازی از میان مردم عادی را پیگیری و اجرا می‌نمایند.

نتیجه گیری:

بحث درباره مولفه‌ها نشان از آن دارد که مسائل به صورت پیچیده و به هم بافته است و حل هر کدام، می‌تواند آسیبی به دیگری بزند. لذا سیاستگذار باید با نگاهی عمیق به هر کدام از عرصه‌ها، سعی در تقویت عقلانیت و کارآمدی خود داشته باشد.

به صورت کلی مشخص می‌شود که ضعف جدی جمهوری اسلامی، اولاً در عرصه رسانه باید رفع شود. تقویت مرجعیت رسانه‌ای صداوسیما، افزایش سرمایه اجتماعی رسانه‌های رسمی، مقابله فعالانه با رسانه‌های ضدانقلاب، تغییر نوع مواجهه با شبکه‌های اجتماعی از فیلترینگ به مدیریت افکار عمومی و تبیین فعالانه و... از جمله مواردی است که باید در این زمینه مورد توجه قرار گیرد.

مسئله اقتصادی در سال ۱۳۹۸، اصلی‌ترین بعد ایجادکننده اغتشاش و در سال ۱۴۰۱

زمینه‌ساز اصلی برای بروز آن بود. لذا حل مسائل اقتصادی به ویژه با شرایط تحریمی، امری اساسی و لازم است که در یک دهه گذشته مورد تاکید مکرر مقام معظم رهبری بوده است.

تغییرات فرهنگی عامل اصلی برای شکل‌گیری اغتشاشات ۱۴۰۱ بوده که در ترکیب با عامل جدی امنیتی و سیاسی، پیرامنه‌ترین اغتشاشات دوران جمهوری اسلامی را به وجود آورده است. چندگانگی فرهنگی و گسترش واگرایی فرهنگی و همچنین ناتوانی از ایجاد معانی فرهنگی مشترک، باعث شده تا زمینه برای تقابل و حتی تنازع فرهنگی مهیا گردد.

در تمامی این ابعاد و زمینه‌های اقتصادی، رسانه‌ای و فرهنگی باید مداخله امنیتی و خارجی را نیز دخیل نمود. از رسانه‌هایی که با کمک مالی مستقیم طرف‌های غربی، کار را پیش می‌برند تا فرایندهای فرهنگی که با پشتیبانی مستقیم و غیرمستقیم قصد تغییر فرهنگی دارد تا فشارهای اقتصادی که می‌خواهد، نارضایتی را افزایش دهد. همه و همه با فشار استکبار جهانی صورت گرفته و می‌گیرد. علاوه بر این موارد، ایجاد مستقیم گروه‌های اغتشاشگر و آموزش آنان، از جمله اقدامات خصمانه علیه جمهوری اسلامی است که توسط دستگاه‌های امنیتی خارجی انجام می‌شود.

باتوجه به مؤلفه‌های بررسی شده در این پژوهش مشخص می‌شود ضعف جدی جمهوری اسلامی در عرصه رسانه چه برای مخاطبین داخلی و چه مخاطبین خارجی، یکی از ضعف‌های جدی در عرصه قدرت ملی جمهوری اسلامی است.

همچنین وضعیت اقتصادی که عموماً با تولید ناخالص داخلی، میزان بیکاری و تورم و رضایت عمومی مردم از معیشت شناخته می‌شود، باعث شده تا ضعف‌های جدی در عرصه قدرت ملی به وجود آید. مؤلفه بعدی در حوزه فرهنگی و نوزایی فرهنگی براساس چارچوب‌های بومی و تاریخی است که وضعیتی متوسط و میانه دارد. از یک طرف جمهوری اسلامی توانسته نگرش انقلابی خود را به منطقه صادر نماید و از طرف دیگر برخی شاخص‌های داخلی با مشکل مواجه شده است.

در عرصه سیاسی، جمهوری اسلامی توانسته با تکرر ویژه میزان برگزاری انتخابات در ۴۵ سال گذشته، وضعیتی مطلوب داشته باشد اما کاهش مشارکت در دو دوره اخیر، مشکل جدی را برای قدرت ملی به وجود آورده است. موضوع عرصه امنیتی را نیز باید به همان پیچیدگی موجود دید. حضور گسترده‌ی دستگاه‌های امنیتی مخالف از جمله آمریکا، انگلیس، اسرائیل، فرانسه، برخی کشورهای عربی و رژیم صهیونیستی، هر کشور دیگری غیر از ایران را از پای درمی‌آورد اما دستگاه‌های امنیتی ایران توانسته به خوبی از کشور محافظت کند. اما باید توجه داشت که شکل‌گیری هسته‌های مسلح و اغتشاشگر، یک نمره منفی برای عاملین امنیتی جمهوری اسلامی است. عرصه اجتماعی نیز به مثابه‌ی پایه‌ای برای ظرفیت قدرت ملی عمل کرده و می‌کند.

منابع:

۱. آقایی، نیلوفر؛ موسوی، سید یعقوب (۱۴۰۱). ارزیابی تاثیر تغییرات سرمایه اجتماعی بر رضایت از زندگی. تغییرات اجتماعی - فرهنگی. شماره ۳
۲. افراشته، مهری؛ فرمانفرمایی، تکتّم (۱۳۹۶). شناسایی عوامل نفوذ فرهنگی در تمایل افراد به نوع جدید زندگی زوجین (هم‌خانگی). مدیریت فرهنگی. شماره ۳۷
۳. اللهیاری، سعید؛ محمدزاده، علی؛ شریعتی، شهرورز (۱۴۰۰). تهاجم فرهنگی و امنیت هستی‌شناختی در گفتمان انقلاب اسلامی ایران. معرفت فرهنگی اجتماعی. شماره ۴۷
۴. الیاسی، محمد حسین (۱۳۸۳). عملیات روانی و آشوب‌های شهری. مطالعات راهبردی بسیج. شماره ۱۸ و ۱۹
۵. بیات، حسین؛ شاهسنایی، جواد (۱۴۰۰). نقش عملیات روانی در اغتشاشات خیابانی. پژوهش‌های مدیریت و فرماندهی نظامی. شماره ۵۰. ص ۹۷ تا ۸۱
۶. پورقربان، محمد (۱۴۰۱). نقش انقلاب اسلامی ایران در افول قدرت آمریکا در اندیشه و مکتب دفاعی امام خامنه‌ای (حفظه الله). مطالعات دفاع مقدس. شماره ۳۲. از ۷۱ تا ۱۰۰
۷. ترابی، محمد؛ حسینی نژاد ماه‌خاتونی، سیدباقر. ۱۳۹۷. بررسی تغییرات اجتماعی در بین دو نسل دهه ۶۰ و ۷۰. مطالعات علوم اجتماعی. شماره ۱
۸. جانعلی زاده چوب‌بستی، حیدر؛ سلیمانی بشلی، محمدرضا (۱۳۹۰). شکاف نسلی: توهم یا واقعیت؟. مطالعه جوانان. شماره ۱
۹. حافظ نیا، محمد رضا؛ زرقانی، سیدهدادی؛ احمدی پور، زهرا؛ رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا؛ (۱۳۸۵). طراحی مدل سنجش قدرت ملی کشورها. ژئوپلیتیک. شماره ۴
۱۰. حیدری، غلامحسین؛ حیدری بنی، زهره (۱۳۹۳). بررسی چالش‌های قدرت ملی در ایران با تأکید بر بحران هویت ملی. ژئوپلیتیک. از ۶۰ تا ۸۲
۱۱. خواجه نوری، بیژن؛ پرنیان، لیلا؛ جعفری، مازیار (۱۳۹۲). مطالعه رابطه جهانی شدن فرهنگی با فردگرایی و جمع‌گرایی جوانان مورد مطالعه: شهر شیراز. جامعه‌شناسی کاربردی. شماره ۵۲
۱۲. رحیمی، ولی؛ نصیری، محمد؛ (۱۳۹۹). فراتحلیل مطالعات دلایل اغتشاش تماشاگران فوتبال در ایران. مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۶۴
۱۳. زرقانی، سیدهدادی؛ (۱۳۸۹). نقد و تحلیل مدل‌های سنجش قدرت ملی. ژئوپلیتیک. شماره ۱۷
۱۴. زرقانی، سیدهدادی؛ (۱۳۹۲). سنجش و رتبه‌بندی قدرت ملی کشورها در جهان اسلام. جامعه

شناسی سیاسی جهان اسلام. شماره ۲

۱۵. سیدمحسنی باغسنگانی، سید مهدی (۱۴۰۱). نظریه افول آمریکا از نگاه آیت الله خامنه‌ای. مطالعات راهبردی آمریکا. شماره ۶. از ۲۵ تا ۴۱
۱۶. عباس تبار مقری، رحمت (۱۳۹۹). تحلیل گفتمانی رویکرد واگرایی آیت الله خامنه‌ای نسبت به نظام سلطه آمریکا. پژوهش‌های انقلاب اسلامی. شماره ۳۴. از ۹۹ تا ۱۱۶
۱۷. عبدالله، عبدالمطلب؛ توکل نیا، پرویز. (۱۴۰۱). بررسی علل و عوامل کاهش مشارکت سیاسی در انتخابات یازدهمین دوره مجلس شورای اسلامی. جستارهای سیاسی معاصر. شماره ۲
۱۸. محمد کاظمی، رضا، شیخ، محمود، شهبازی، مهدی، و راسخ، نازنین. (۱۳۸۶). بررسی علل آشوب تماشاگران فوتبال پس از شهر آورد بزرگ ایران (از دیدگاه تماشاگران). پژوهش در علوم ورزشی، ۵(۱۷)، ۱۰۱-۱۱۴. [SID. https://sid.ir/paper/68167/fa](https://sid.ir/paper/68167/fa)
۱۹. محمدی، مهدی (۱۴۰۲). سراب سایه‌ها. تهران: سوره مهر
۲۰. محیطی اردکان، محمدعلی. (۱۴۰۱). راهبردهای انقلاب اسلامی ایران در رویارویی با سلطه آمریکا در اندیشه دفاعی امام خامنه‌ای. معرفت سیاسی. از ۷۹ تا ۹۴
۲۱. نیازی پور، مراد علی؛ سهرابی، پوریا؛ (۱۳۹۲). بررسی رابطه پایگاه اقتصادی، اجتماعی تماشاگران فوتبال با رفتارهای آشوبگرانه در فوتبال ایران دیدگاه آشوبگران و نیروی انتظامی. مطالعات مدیریت بر آموزش انتظامی
۲۲. واثق، محمود؛ رضائی سکه‌روانی، داود؛ چناری، سمیرا (۱۳۹۶). تأثیر اقلیت‌های فضایی بر قدرت ملی (با تأکید بر اقلیت‌های قومی). پژوهش‌های جغرافیای انسانی. از ۶۷۵ تا ۶۹۱
23. Heike Holbig (2020) Be Water, My Friend: Hong Kong's 2019 Anti-Extradition Protests, International Journal of Sociology, 50:4, 325-337, DOI: 10.1080/00207659.2020.1802556
24. Tin-yuet Ting (2020): From 'be water' to 'be fire': nascent smart mob and networked protests in Hong Kong, Social Movement Studies, DOI: 10.1080/14742837.2020.1727736
25. Joldon Kutmanaliev (2015). Public and communal spaces and their relation to the spatial dynamics of ethnic riots: Violence and non-violence in the city of Osh. International Journal of Sociology and Social Policy.